

Slaviček, Lubomír

"Chut' kupovat živé umění" : z korespondence brněnského sběratele moderního umění Františka Dvořáčka

Opuscula historiae artium. 2012, vol. 61 [56], iss. 1, pp. 57-75

ISSN 1211-7390 (print); ISSN 2336-4467 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/124332>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

„Chuť kupovat živé umění“

Z korespondence brněnského sběratele moderního umění Františka Dvořáčka

The article presents to the public newly discovered documents which help throw light on the activity as a collector of the prominent lover and patron of modern art František Dvořáček (1891–1967), who was technical director and partner in a small electrical firm in Brno, but also co-founder and active member of the Section of Friends of Art, established in 1933 in association with the Group of Visual Artists in Brno. The documents here published and edited for the first time include fragments of Dvořáček's correspondence with Czech painters (Emil Filla, František Muzika, Jan Bauch, Linka Procházková and Karel Černý), and with individual (Oldřich Kubišta) and institutional collectors (the Association of Friends of the Modern Gallery in Prague), and also documents recording the purchase of a small collection of paintings, drawings and prints by French artists or other artists settled in Paris (Pablo Picasso, Fernand Léger, André Masson, Francis Picabia, Wasilly Kandinsky, Max Ernst, Luis Fernandez, Wardell Power, Otto Freundlich), made on his behalf by the painter František Foltýn in Daniel-Henry Kahnweiler's Galerie Simon in 1935. These newly published materials – taken in conjunction with the catalogues of exhibitions held in the 1930s to which Dvořáček unselfishly lent works from his collection of Czech and French modern art, and especially with those paintings and drawings that have been preserved in the holdings of Czech art museums (the Brno City Museum, the Moravian Gallery in Brno, the Gallery of Fine Arts in Ostrava, the Olomouc Museum of Art, the National Gallery in Prague, the West Bohemian Gallery in Plzeň, the Aleš South Bohemian Gallery in Hluboká nad Vltavou, the Karlovy Vary Art Gallery, the Gallery of Modern Art in Hradec Králové, or the Gallery of the Central Bohemian Region) – provide important information in helping to reconstruct the appearance of Dvořáček's collection at that time.

Key words: František Dvořáček; collections in Brno; modern art collecting

Prof. PhDr. Lubomír Slavíček, CSc.
Seminář dějin umění, Masarykova univerzita Brno /
Department of Art History, Masaryk University Brno
e-mail: slavicek@phil.muni.cz

Lubomír Slavíček

I stát musí oceniti vysoký význam sběratele, jako jedné z nejkrásnějších kulturních složek. [...] v první řadě musí ctíti amatérskou tradici, dobře vypěstěné sběratelské city již proto, že bez sběratele a jejich vyhledávací práce, nebylo by státních a zemských galerií, které pro náš stát jsou nejen chloubou, ale i vizitkou kulturní a hospodářské úrovně. Stát sám nebo jeho uměl.[ecké] instituce nemůže sběratelsky experimentovat, to může pouze soukromý sběratel.¹

Jedním ze záměrů pořadatelů podnětné výstavy *Osudová zaslíbení*, která před patnácti lety ve výběru představila některé z významných českých sběratelů moderního umění minulého století, bylo mj. upozornit odbornou, ale i širší kulturní veřejnost na pozapomenutou a dlouho opomíjenou skutečnost, že soukromé sběratelství jako nedílná součást kulturního života výrazně ovlivňuje nejen aktuální uměleckou tvorbu, ale že se jeho výsledky zejména v minulosti také zásadním způsobem podílely na utváření sbírkových fondů veřejných muzeí umění. Současně však připomenula jak neúplné je stále naše povědomí o nespočetných příznivcích moderního umění, kteří se zejména v první polovině 20. století svojí prozíravou sběratelskou činností zasloužili v Praze, Brně, Moravské Ostravě a dalších českých a moravských městech o vznik pozoruhodných kolekcí obrazů, soch, kreseb a grafických listů soudobých umělců.² V důsledku nepříznivých ekonomických a obzvláště politických poměrů, které po roce 1945 a zejména 1948 rozvoji soukromému sběratelství nepřály, byla převážná část těchto sbírek v průběhu času rozptýlena a jejich zbytky se v současnosti objevují v nabídce uměleckého obchodu nebo zůstávají skryty veřejnosti ve vlastnictví potomků původních majitelů, z nichž mnohé komunistický režim účelově perzekvoval. Náležitěmu poznání a odbornému zhodnocení těchto kolekcí dnes ve většině případů brání rovněž nedostatečná pramenná základna, která by pomohla osvětlit pohyby, jež vedly k jejich vzniku a také mechanismy jejich postupné

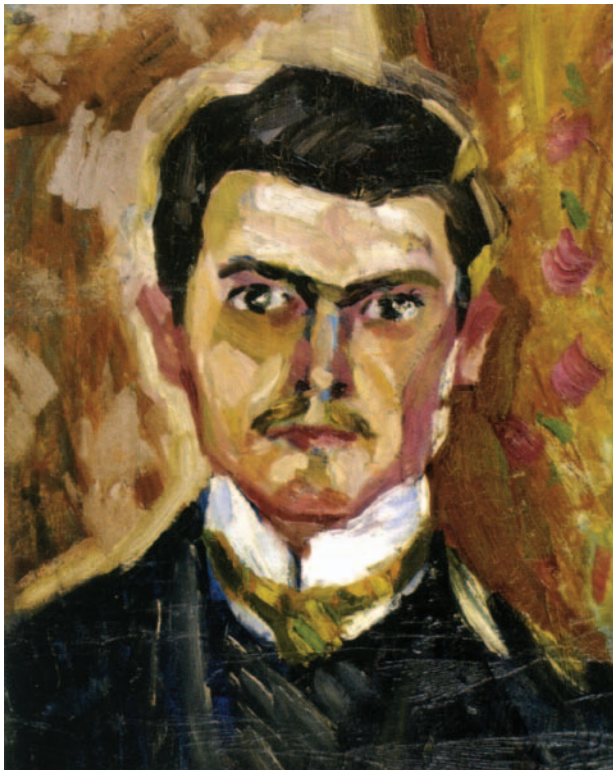

1 – Bohumil Kubišta, **Narození Páně**, 1909. Brno, sbírka Františka Dvořáčka (dnes soukromá sbírka)

ho budování, respektive okolnosti jejich zániku. Zatím jen zcela výjimečně máme totiž k dispozici nezbytné prameny, jaké představují vzpomínky milovníků umění, jejich dopisy s umělci nebo s jinými sběrateli, případně doklady o získání jednotlivých děl z ateliérů umělců a z uměleckého obchodu a o jejich pořizovacích cenách.³ Rovněž tyto dokumenty, pokud se vůbec zachovaly, zůstávají většinou nepřístupné v soukromém majetku, respektive nepovšimnuty a proto nevyužité ve fondech veřejných archivů. A tak nezřídka představuje mnohem snazší úkol zjistit podobné materiály ke sbírkám barokních milovníků umění nebo k obrazovým kabinetům sběratelů 19. století, než ke kolekcím jejich následovníků z doby nedávno minulé.

Jedním z výrazných sběratelů moderního umění, k němuž se při přípravě větší práce o dějinách sběratelství v letech 1939 až 1960 podařilo nalézt několik zajímavých archivních materiálů, je entuziastický brněnský ctitel a podporovatel umění František Dvořáček (1891–1967), profesí technický ředitel a společník malé elektrotechnické firmy.⁴ Spolu s dalšími brněnskými sběrateli, profesorem

MUDr. Otakarem Teyschlem (1891–1968), RNDr. Jaroslavem Císařem (1894–1983), lékárníkem PhMr. Mojmírem Helceletem (1879–1959), advokáty JUDr. Karlem Růžičkou (1895–?) a JUDr. Josefem Slezákem (1888–1949), ing. Antonínem Podrábským (1901–1942), nebo učitelem Františkem Venerou (1900–1979), se v roce 1933 stal zakládajícím členem Odboru přátel umění, který se konstituoval při Skupině výtvarných umělců v Brně a v souladu s jejími stanovami se činorodě snažil, aby „moderní umění stalo se životní nezbytností kulturních lidí“. Dvořáček nepochybně představoval – řečeno slovy výstižné charakteristiky Václava Richtera – onen dobově příznačný typ sběratele, „který před objekty moderního umění je přístupný hnutím mysli (pro něj nová kritika vynalezla módní slovo *emoce*), který se raduje z této iracionality a hromadí ve svém okolí předměty, působící ony stavy.“⁵ Kvalitní ukázky soudobého umění však neúnavně „hromadil“ nejen pro své osobní potěšení, ale o požitek z nich se ochotně a nesobecky děлил se svými spoluobčany. O podobných postojích svědčí například zápůjčka obrazů Bohumila Kubišty, [obr. 1] Antonína Procházky, Václava Špály, [obr. 2]

2 – Václav Špála, **Vlastní podobizna**, 1908. Brno, sbírka Františka Dvořáčka (dnes Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. O 1572)

Alfreda Justitze a Jaroslava Krále na výstavu *Český poimpre-ionismus do války*, která v roce 1934 manifestovala pevné sepětí pořadající Skupiny výtvarných umělců a brněnských sběratelů, sdružených v nově vzniklé sekci jejich přátel.⁶ Již před jejím založením však Dvořáček morálně, ale i hmotně podporoval aktivity Skupiny, když například k výstavám Jaroslava Krále (leden 1931) nebo Františka Muziky (duben 1931), které se ve spolupráci s architektem Janem Vaňkem uskutečnily v jeho galerii, finanční subvencí umožnil vydání drobných příležitostných tisků, respektive se v součinnosti s Františkem Venerou stal dokonce jejich vydavatelem.⁷

Za situace, kdy výsledky Dvořáčkova zaujetí moderním uměním známe stále jen rámcově, důležitou oporu pro rekonstrukci někdejší podoby jeho sbírky poskytují obzvláště katalogy výstav, na něž sběratel opakovaně poskytoval díla, která tvořila její součást. Seznamy souborných výstav Emila Filly (1932),⁸ Antonína Procházky (1934)⁹ a Bohumila Kubišty (1940),¹⁰ stejně jako tematicky zaměřené přehlídky *100 let kresby* (1935),¹¹ přesvědčivě ukazují, kam se upíral hlavní sběratelský zájem Františka Dvořáčka. Těžištěm postupně budované sbírky se staly výtvořky Antonína Procházky a jeho druhů a generačních soupeřníků z Osmy a Skupiny výtvarných umělců Emila Filly Bohumila Kubišty a Vincence Beneše, doplněné pracemi Václava Špály, Alfreda Justitze, Rudolfa Kremličky, umělců z okruhu skupiny Tvrdošíjn.

Do zorného úhlu sběratele se stále častěji dostávala také díla nejmladší generace výtvarníků, kteří jako Jan Bauch, Josef Šíma, František Muzika, [obr. 3] Jindřich Štýrský, Toyen nebo František Vobecký do výtvarného života nastupovali po skončení 1. světové války. Součástí sběratelovy kolekce se pochopitelně v hojně míře stávaly i obrazy a kresby brněnských malířů sdružených v tamní Skupině výtvarných umělců, mj. Jaroslava Krále nebo Františka Kalába.¹² A kromě toho se Dvořáček jako jeden z mála českých sběratelů snažil ve třicátých letech získávat také díla soudobých francouzských umělců. Protože jeho finanční možnosti byly nepochybně omezenější, než tomu bylo například u jiných podobně zaměřených sběratelů, u generálního ředitele Vítkovických železáren v Ostravě Oskara Federera (1884–1968) nebo podnikatele Armanda Grosze (1899–1945), omezily se jeho akvizice z větší části na kresbu a grafiku.

O nesporném významu a kvalitě kolekce Františka Dvořáčka, kterou se mu podařilo v průběhu několika let vybudovat, svědčí nepochybně skutečnost, že celkem sedm obrazů, mj. díla Antonína Procházky, [obr. 4, 5] Emila Filly [obr. 6] a Jana Baucha, [obr. 7, 8] použil Václav M. Nebeský v obrazovém doprovodu své publikace věnované českému

3 – František Muzika, **Zátíší se sifonem**, 1929. Brno, sbírka Františka Dvořáčka (dnes soukromá sbírka?)

4 – Antonín Procházka, **Zátiší**, 1907. Brno, sbírka Františka Dvořáčka (dnes soukromá sbírka?)

modernímu umění. Částečně šlo o díla, která si Nebeský jako komisař československé výtvarné účasti na Světové výstavě v Paříži 1937 vybral z Dvořáčkovy sbírky a vystavil na reprezentativní přehlídce českého a slovenského umění v Galerii Jean Charpentier.¹³ Krátce předtím se Dvořáček spolu s dalšími brněnskými kolekcioniáři podílel na podstatném doplnění nové stálé expozice českého moderního umění v obrazárně Zemského muzea v Brně, která byla zpestřena souborem „asi 13 obrazů od Deraina, Braqua, Dufyho, Friesze, Chagalla, Picassa, Rouaulta, Vlamincka a Utrilla z různých vývojových údobí“, pocházejících výhradně ze soukromého majetku.¹⁴ Podobná, patrně o něco větší kolekce obrazů a kreseb zejména francouzských tvůrců se v následujícím roce stala součástí na 144. členské výstavě brněnské skupiny výtvarných umělců uspořádané v Domě umělců (Künstlerhaus). Soubor, který není bohužel ve výstavním katalogu

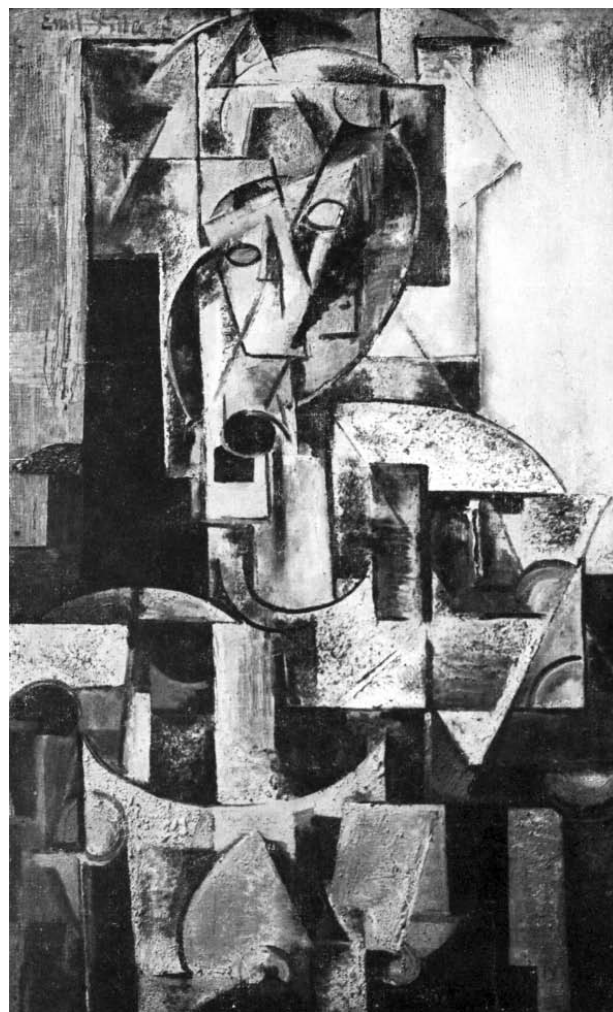
5 – Antonín Procházka, **Zlatá mísa**, 1925. Brno, sbírka Františka Dvořáčka (dnes soukromá sbírka)

podchycen, obsahoval podle soudobých svědectví sice „velká jména“ evropského malířství, která však byla „zastoupena často jen obrazy podřadnějšími“. Navzdory tomu se „pro Brno i v tomto skromném zastoupení“ stala velkým „objevem malířská tvorba takového Deraina, Max Ernsta, Friesze, Chagalla, Kandinského, Klee, Légera, Marqueta, Massona, Ozenfanta, Picassa, Rouaulta, Utrilla, Vlamincka i jiných“ a dala dokonce podnět k úvahám na uspořádání „veliké reprezentativní výstavy moderního umění, především francouzského“.¹⁵

Zajímavé svědectví o Dvořáčkovi jako sběrateli moderního umění a také o ohlasu, které jeho sběratelská činnost měla, vydávají rovněž deníkové záznamy teoretika, znalce a náročného sběratele moderního umění Vincence Kramáře (1877–1961), stejně jako jeho publikovaná korespondence s malířem Antonínem Procházkou.¹⁶ Kramář za svých častých zájezdů do Brna byl se sběratelem v kontaktu, „posoudil jednotlivé obrazy jeho sbírky“ a zřejmě mu poradil, aby se jí snažil „postupně zlepšovat“, mj. výměnou nebo odprodejem „těch kterých předmětů zakoupených v době sběratelovy bezradnosti.“ Nejspíše na základě tohoto doporučení, které ovšem způsobilo jisté napětí mezi sběratelem a Antonínem Procházkou, Dvořáček malíři napsal, „že by si rád s ním vyměnil menší věci za velké ty starší a zbytek mu doplatil“. Dalším aktérem roztržky se kromě Kramáře stal i František Venera, který s Procházkovými díly obratně a nepochybně výhodně obchodoval. Podle Venerova sdělení Kramářovi zaplatil Dvořáček malíři „za obrazy během 3 let na 100.000Kč“ a v důsledku toho je doslova jeho „obrazy zamořen“ a proto, jak expresis verbis uvádí Venera, „když [Dvořáček] konečně dospěje k názoru, aby o polovic toho si sbírku zrestringoval, nemusí to zrovna p. Procházku mrzet.“¹⁷ V dopise, v němž se Kramář v listopadu 1932 snažil Procházkovi vysvětlit svoji roli v této trapné aféře, se od Venerových postojů distancoval a vyjádřil v této souvislosti dokonce své obavy o další směřování sběratelských aktivit Františka Dvořáčka: „Je žalostné, že p. Dvořáček, který mohl svou chutí kupovat živé umění znamenat pro Brno dost mnoho, že nemá vlastního úsudku a že neměl také nikoho, kdo by mu poradil dobře. Jeho tzv. rádci ho svádějí na scesti a je nebezpečné, že bude tím vším zcela otráven a nebude vůbec kupovat.“¹⁸

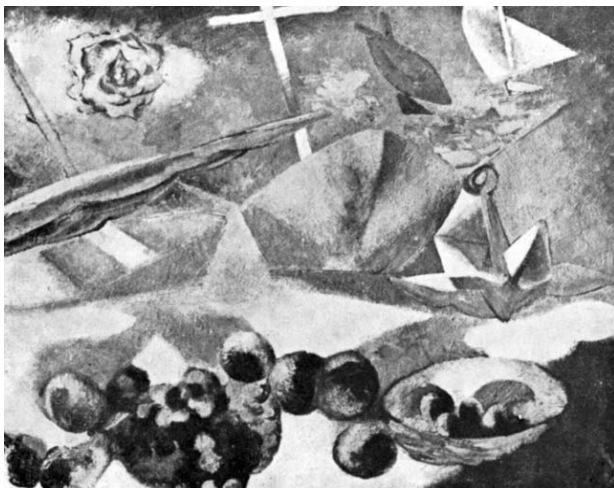
Mimořádně důležitý a přesvědčivý doklad o sbírce Františka Dvořáčka poskytuje rovněž její částečně dochovaná vizuální dokumentace. Fotografie s pohledem do interiéru sběratelova bytu, na níž jsou zachycena některá významná díla Dvořáčkovy sbírky, kupříkladu rané obrazy Antonína Procházky *Kristus a farizejové* (1909) a *Dělník* (1909), nebo práce Josefa Šímy (*Bouře /Mlno/*, 1928), Rudolfa Kremlíčky (*Toalety*, 1926), mladého Jana Baucha (obraz *Sedící dívka*, 1930) a drobný bronz *Stojící ženský akt*, 1930) a dva obrazy *Koupání* (1929) Amadée Ozenfanta, byla v roce 1932 jako jeden ze vzorných a následování hodných příkladů sběratelství moderního umění zveřejněna ve *Volných směrech*.¹⁹ [obr. 9] Na jiné, která se z pozůstalosti Emila Filly dostala do Fototéky Ústavu dějin

6 – Emil Filla, *Torso ženy*, 1917. Brno, sbírka Františka Dvořáčka (dnes soukromá sbírka?)

umění AV ČR, [obr. 10] je pak zachycena část kolekce obrazů Antonína Procházky z let 1904–1929, z nichž většinu lze bez problémů identifikovat.²⁰

Další cenné dodatky, které významně přispívají k objasnění sběratelského úsilí Františka Dvořáčka, přinášejí v neposlední řadě také nově nalezené fragmenty jeho korespondence především s výtvarnými umělci. Tyto dopisy, pocházející zejména z třicátých a čtyřicátých let, kdy Dvořáčkova sbírka získala svoji vyhraněnou podobu, zřetelně dokládají, že v této době udržoval kontakty jak s Emilem Fillou, který si Dvořáčkova sběratelského snažení upřímně vážil,²¹ [příloha 9] tak rovněž s příslušníky tehdy nastupující umělecké generace, mj. s Františkem Muzikou [příloha 1–2] nebo Janem Bauchem [příloha 3–5, 11]. Současně průkazně dokládají, že nové přírůstky Dvořáček tehdy získával nejen z ateliérů soudobých umělců, případně z jejich výstav,²² ale taktéž výměnou s jinými sběrateli; kromě brněnského Františka Venery například s Oldřichem Kubištou (1875–1943)

7 – Jan Bauch, **Přístav**, 1931. Brno, sbírka Františka Dvořáčka (dnes Galerie výtvarného umění v Ostravě, inv. č. O 1173)

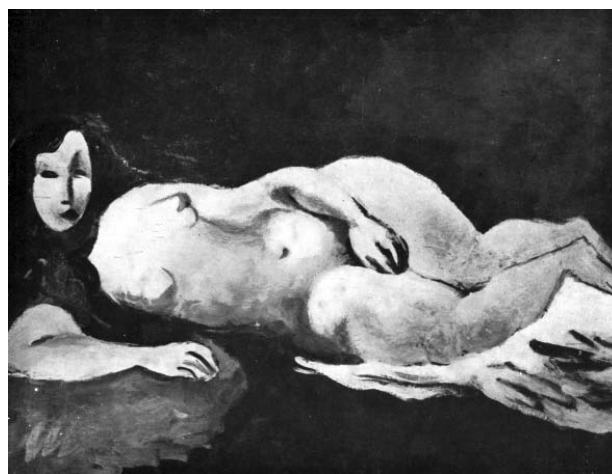
v Hradci Králové-Kuklenách. Tomu v souvislosti se zápůjčkou dvou maleb jeho synovce Bohumila Kubišty na výstavu menšího souboru jeho prací, kterou na počátku roku 1935 uspořádal v Paláci ředitelství státních drah v Hradci Králové, nabídl k výměně dvojici obrazů Antonína Procházky a Jana Baucha ze své sbírky za další obrazy Bohumila Kubišty „*přibližně stejných formátů a kompozičně a barevně stejně hodnotné*“. [příloha 8] František Dvořáček byl evidentně ve spojení také se Sdružením přátel Moderní galerie, jehož založení v roce 1934 iniciovali pražští sběratele moderního umění.²³ Dopis z dubna 1934 [příloha 10] naznačuje zájem Sdružení získat z jeho majetku blíže nespecifikovanou malbu Antonína Procházky, malířem oceněnou částkou 4 500Kč, za kterou mu byl ochoten jako kompenzaci poskytnout jiný svůj obraz ze stejné doby.

Patrně nejzajímavější z nově nalezených dokumentů se vztahují k Dvořáčkovým akvizicím zahraničního umění. Z nich vyplývá, že prostřednictvím brněnského malíře Františka Foltýna jednal s pařížskou Galeríí Simon Daniela-Henry Kahnweilera (1884–1979), respektive s historikem umění Carlem Einsteinem (1885–1940)²⁴ o zakoupení menšího souboru obrazů, kreseb a grafických listů francouzských nebo v Paříži usazených tvůrců. Jejich autory byli Wasilly Kandinsky a umělci z okruhu hnutí *Abstraction-Création art non figuratif*, jmenovitě Luis Fernandez, australský malíř John Wardell Power, Otto Freundlich, ale také stoupenci surrealismu Pablo Picasso, [obr. 11] Francis Picabia, André Masson a Max Ernst, či reprezentant purismu Fernand Léger. Patrně již předtím Dvořáček získal dvojici obrazů s námětem koupání jiného významného představitele tohoto uměleckého hnutí Amédée Ozenfanta z roku 1929, které byly vystaveny na tematické výstavě spolku Aleš *Akt ve výtvarném umění*.²⁵ Současně se

snazil, patrně bez úspěchu, získat také zátiší André Deraina a krajinu Maurice Utrilla. [přílohy 6, 7] Některé z kreseb, které Dvořáček zakoupil v Paříži, byly vzápětí představeny na zmíněné výstavě *100 let kresby*, připravené z majetku brněnských sběratelů německé a české národnosti v roce 1935 Sdružením moravských umělců (Mährischer Kunstverein) v brněnském Domě umělců (Künstlerhaus).

Poslední z nově zjištěných archivních pramenů, dopis malíře Karla Černého z roku 1957, [příloha 13] plně potvrzuje, že někdejší obava Vincence Kramáře se našťastí nepotvrdila. Sběratele totiž jeho intenzivní zájem o soudobé výtvarné umění a zejména neochabující chuť je sbírat neopustil ani v době, která soukromému sběratelství nebyla příliš příznivá. Tím se nelišil od jiných uvědomělých a vnímavých sběratelů, například Emanuela Hloupého (1904–1967) v Hradci Králové nebo brněnského profesora MUDr. Otakara Teyschla, kteří začali „živé umění“ sbírat již v období 1. republiky a ve svém zájmu o ně neustrnuli, když svoji náklonnost věnovali i mladším výtvarníkům. Kromě toho stejně jako profesor Teyschl i František Dvořáček přispěl na přelomu padesátých a šedesátých let zápůjčkami obrazů ze své sbírky k mimořádnému úspěchu průkopnických brněnských výstav *Zakladatelé českého moderního umění* (1957) a *Moderní české malířství II. léta dvacátá* (1959), stejně jako monografických přehlídek díla Václava Špály (1957) a Bohumila Kubišty v Praze (1960), které stály na počátku nového, ideologicky nepředpojatého hodnocení počátků českého avantgardního umění a také obnoveného akvizičního zájmu veřejných sbírek o díla jeho protagonistů.²⁶

Toto období však pro sbírku moderního umění Františka Dvořáčka znamená počátek jejího poznenáhleho rozpadu, kdy patrně tíživá existenční situace sběratele a jeho rodiny nutila k postupnému odprodeji jednotlivých obrazů.

8 – Jan Bauch, **Ležící akt**, 1930. Brno, sbírka Františka Dvořáčka (dnes soukromá sbírka?)

9 – Pohled do sbírky Františka Dvořáčka s díly Antonína Procházky, Josefa Šímy, Rudolfa Kremličky, Emila Filly, Amadée Ozenfanta a Jana Baucha, před 1932

10 – Pohled do sbírky Františka Dvořáčka s obrazy Antonína Procházky a sochou Jana Baucha, před 1932

Velmi dobře lze tento proces, který pokračoval i po sběratelově smrti, sledovat na početné kolekci obrazů Antonína Procházky, které se dnes nacházejí ve sbírkách řady veřejných muzeí výtvarného umění, mj. v Muzeu města Brna, Moravské galerii v Brně, Galerii výtvarného Ostrava, Muzeu umění v Olomouci, Národní galerii v Praze, Západočeské galerii v Plzni, Alšově jihočeské galerii na Hluboké nad Vltavou, Galerii umění v Karlových Varech, Galerie moderního

umění v Hradci Králové či Galerii Středočeského kraje, ale také v soukromém majetku.

Ediční poznámka

Dopisy a dokumenty jsou v edici řazeny chronologicky a jejich ediční příprava se řídila zásadami pro vydávání novodobých textů. U německého dopisu je ponechán pisatelův způsob psaní přehlasovaných písmen. Případné doplňky

11 – Pablo Picasso, **Sochař a model**
(Homme et femme), 1933. Brno,
sbírka Františka Dvořáčka (dnes
soukromá sbírka)

12 – Bohumil Kubišta, **Hypnotizér**, 1917. Brno, sbírka Františka
Dvořáčka (dnes Galerie výtvar-
ného umění v Ostravě, inv. č.
O 396)

do textu, zejména doplnění zkráceně psaných slov, byly podle zvyklostí vloženy do hranatých závorek. Běžné zkratky např. p. / pán, stejně jako zkratky křestních jmen pisatelů (Fr. / František, Ant. / Antonín) doplňovány nebyly.

Příloha

1. František Dvořáček Františku Muzikovi

Dopis bez obálky, 1 dvojlíst firemního papíru s předtištěnou adresou, psáno perem na první straně, datováno: Brno-Židenice, 3. června 1931

Archiv Národní galerie v Praze, fond František Muzika (1900–1974), inv. č. 99²⁷

František Dvořáček,
technický ředitel a spol.[ečník] fy „SVET“
Brno-Židenice
Telefon 10910

3./VI. [19]31

Veleváž.[ený] p. Muziko,
teprve nyní dovidám se Vaši adresu a píši Vám v záležitosti toho obrazu, který jsem si tu ponechal.²⁸ Prosím tedy, byste mi sdělil lask.[avě] obratem nejnížší možnou cenu, neboť mám nyní velmi těžké doby. To byl také důvod, proč jsem si nemohl vzít onen druhý obraz! Pracujeme se závodem pouze 4 dny v týdnu a mám obrat téměř poloviční při stejné režii.

Napište mi tedy obratem a máte-li složenku, pošlete ji, abych mohl obnos zaslati.

S pozdravem

Dvořáček

2. František Dvořáček Františku Muzikovi

Dopis bez obálky, 1 dvojlíst firemního papíru s předtištěnou adresou, psáno perem na první straně, datováno: Brno-Židenice, 3. června 1931

Archiv Národní galerie v Praze, fond František Muzika (1900–1974), inv. č. 99

František Dvořáček,
technický ředitel a spol.[ečník] fy „SVET“
Brno-Židenice
Telefon 10910

30./VI. [19]31

Veleváž.[ený] p. Muziko,

poslal jsem Vám obnos 2 500,- Kč a doufám, že s ohledem na výdaje s katalogem²⁹ mi ponecháte obraz za ten obnos.

Mám tu ještě Vaše obrázky a štočky, které mohou mít pro Vás též jistou cenu a sdělte mi lask.[avě], zda mám Vám je zaslati, nebo zda si je tu příležitostně vyzvednete.

Váš obraz se nám líbí čím dál tím více a jakmile se poměry trochu zlepší, doufám, že budu si moci opět něco koupiti od Vás. Letos jsem se musil všestranně omezit.

Doufám, že nás opět někdy navštívíte a zůstávám s pozdravem

Dvořáček

3. Jan Bauch Františku Dvořáčkovi

Dopis bez obálky, 1 dvojlíst, psáno perem na první a třetí straně, datováno: Praha, 8. duben 1931
Praha, soukromá sbírka

Vážený pane řediteli,

Stvrzuji Vám příjem 8 000Kč za dva obrazy, Koupání a Krajina³⁰ a srdečně Vám za ně děkuji.

Prosím by jste uvěřil, že nemohl bych přijati 7 500, nejde tu ani o rozdíl, který ani u mne nehraje žádnou roli.

Ubezpečuji Vás, že Vám odvedu práci hodnotnou, znova jsem jej přemaloval a doplnil ještě jednou figurou, vím že ještě najdu mnoho možností.

Uctivé poručení milostivé paní

S úctou Vám oddaný

Jan Bauch

8. IV. [19]31

4. Jan Bauch Františku Dvořáčkovi

Dopis bez obálky, 1 list, psáno perem na jedné straně, nedatováno: [Praha, mezi 1.–8. dubnem 1931]
Praha, soukromá sbírka

Pane řediteli, poslal jste mě 1. IV. [19]31 8 000Kč, z toho připadlo na obraz „Koupání“ 5 000Kč a 3 000Kč na obraz „Krajina s kyticí“.

Uznejte laskavě, že Koupání je velký obraz, který jak je udělán je velmi pracný a za tuto cenu velmi laciný.

Materiál (plátno, barvy, rám) mě na něj stál 1 000Kč, takže cena mé práce za hodinu je asi v takovém poměru, jako cena práce nádeníka.

Tak to bylo ve starém ateliéru smluveno, přesně se na to pamatuji, byla neděle odpoledne, podmračeno a já neměl v kapse ani halče. P. Dr. Faiglovi³¹ [sic] jsem Vás příkaz oznámil a s p. Špálou³² budu mluvit ve čtvrtek.

S úctou Vám oddaný

Jan Bauch

5. Jan Bauch Františku Dvořáčkovi

Dopis bez obálky, 1 list, psáno perem na jedné straně, datováno: [Praha], 24. únor 1932
Praha, soukromá sbírka

24. II. 1932

Vážený pane řediteli,

Potvrzuji Vám tímto příjem 3 200Kč co zálohu na obraz. 1. IV.

Vážení pane Dvořáček,
 byl jsem nepochybně potěšen
 vaším milým a upřímným
 psáním a vašími lidovými
 slovy o mojí výstavě v Masson.
 Věru je těžké lidé mít, i když
 na sem tam propagandu, která
 dovědom se na naše díla dívá
 s určitou přiznivou a pochopením.
 Tím více mám těšit, že Vás
 mohu čísti mezi ty milon-
 ovky umění, které nejen
 že mají pravý zájem, ale
 i milotnou touhu čísti o
 jen tím, čemu věří a
 co jim mluví k duši. /

Vždycky jsem si vaší křehké
 odhodlání líbil a tím více, že vyjít
 šel je mimo Babu - hlavě u Vás
 v Brně. Bylo by a celý umělec
 da lépe lípe, když Vás nikdo
 bylo usím klet k Praze. Ale buďte
 si tak spokojeni - což jistě všem je
 přte - nebot' Vás nikdo v Brně je
 nemalý a naše uspokojení sas
 vyplývá z toho, že nás o
 nemalý na psal lidi v Praze.
 Co se týká mé práce věte že je to
 miki, které má často úplný výhled.
 Zvláště v posledních časech bylo to
 vyšetřování a zvláště a spíše
 o celém sebezapomínání a obřadů.
 Vím, že když v jímém prostředí byl
 na tom lépe, když od tam vyrazil,
 zde musím mrazovat a doosovat
 což jen se svého - k tomu často posledního.
 Mějte si prosím rádi
 a Vás srdečně zdravím
 12. II. 35. Emil Filla

13 – Dopis Emila Filly Františku Dvořáčkovi z 12. února 1935. Praha, soukromá sbírka

1931 obdržel jsem 3 000Kč zálohu na obraz Krajina s kyticí.
 19. IX. 1931 2 500Kč za obraz „Koupání“
 celkem 8 700Kč

Děkuji Vám za Vaši laskavost a já Vám jistě za ně odvedu práci
 hodnotnou, jsem přesvědčen, že o tom nepochybujete.

Jan Bauch

6. Dohoda Františka Dvořáčka s Františkem Foltýnem

Autograf Františka Foltýna, 1 list, psáno tužkou na dvou
 stranách, datováno: Brno, 7. červen 1934

Archiv Moravské galerie, Písemná pozůstalost Františka
 Foltýna³³

Ujednání, mezi p. Fr. Foltýnem z Paříže na straně jedné a p. Fr.
 Dvořáčkem, Brno XV, Na Benátkách 13, ohledně přenechaných
 obrazů u p. Fr. Dvořáčka:

Pan Fr. Foltýn ponechává u p. Fr. Dvořáčka až na další
 1 obraz Derain: Zátíší a

1 obraz Utrillo: Krajina (20 Fig.)

Tyto obrazy zůstávají u p. Fr. Dvořáčka až do té doby, než se
 s p. Fr. Foltýnem definitivně dohodne, buďto na pevnou koupi,
 nebo je vrátí, dohodnou-li se na cenu a platební podmínky.³⁴

Pan Fr. Dvořáček pevně kupuje od p. F. Foltýna tyto kresby
 a grafiky:

1 kresbu Fernandez	75Kč
1 " "	75Kč
1 " Leger	100Kč
1 " Masson	100Kč
1 " Leger	150Kč
3 grafiky Kandinsky	225Kč

725Kč

1 zarámovaná kresba Masson 525Kč

1 250Kč

Pan Fr. Foltýn v Paříži pevně koupil pro p. Fr. Dvořáčka tyto
 obrazy:

1 olej od Max Ernsta: Moře s holubicí vel.[ikost] 20 Fig za 1 500 Fr

1 olej od Powera (dle fotogr.[afie]) vel.[ikost] 90 x 53 za 1 700 Fr

Tento obraz není však pevně koupen a p. Fr. Dvořáček si vymí-
 ňuje definitivní rozhodnutí o tomto obraze až po jeho shléd-
 nutí.

Pan Fr. Foltýn zakoupil pro p. Fr. Dvořáčka též pevně
 1 kresbu 70 x 50 od Freudlicha a

1 kvaš " obé za 150 Fr., pan Fr. Dvořáček

souhlasí s tímto kupem těchto 2 obr.[azů] od Freudl.[icha]
 a stvrzuje příjem 1 kvaše

14 – Antonín Procházka, *Kaktus*, 1912. Brno, sbírka Františka Dvořáčka (dnes soukromá sbírka?)

15 – Antonín Procházka, *Riviéra*, 1927. Brno, sbírka Františka Dvořáčka (dnes soukromá sbírka)

Pan Fr. Foltýn zakoupil pro p. F. Dvořáčka ještě
1 kolor.[ovanou] kresbu od Picassa [obr. 11] a
1 kvaš od Piccacie,
avšak p. Dvořáček si vyhrazuje ještě další rozhodnutí ohledně
ceny a rozhodnutí, zda si tyto ponechá nebo vrátí.

Pan Fr. Foltýn obdržel od p. Fr. Dvořáčka již obnos 2 500 Fr.
(dvatisícepětset Fr.) a potvrzuje tímto příjem tohoto obnosu.
Zavazuje se tímto, že shora uved.[ené] zakoupené předměty
(obrazy a kresby) odešle ihned po svém vrácení do Paříže a sou-
hlasí s tím, aby obraz Derainův sloužil zatím za zástavu až
do správného vyřízení a zaslání zakoupených obrazů a kreseb.

Pan Fr. Foltýn obstará poukázání peněz a bližší sdělí p. Fr. Dvo-
řáčkovi po příjezdu do Paříže.

P. Fr. Dvořáček splácí p. Fr. Foltýnovi obnos za kresby per
1 250 Kč (tisícdvěšestpadesát Kč) a p. Fr. Foltýn potvrzuje příjem
tohoto obnosu.

V Brně-Židonicích, dne 7. června 1934

Frant. Dvořáček Frant. Foltýn

7. Daniel-Henry Kahnweiler Františkovi Foltýnovi

Dopis bez obálky, 1 list firemního papíru, psáno psacím
strojem na jedné straně, datováno: Paříž, 9. června 1934
Archiv Moravské galerie, Písemná pozůstalost Františka
Foltýna

GALERIE SIMON
29, Rue d'Astorg, Paris (VIII)
Pres Saint-Augustin

Paris, 9 Juin 1934

Lieber Herr Foltyn,
Eben bekommen [sic] ich einen Brief von Herr Dvořáček, der lei-
der die Bewilligung der Devisenstelle zur Ueberweisung des gan-
zen Betrags nicht bekommen, und daher Teilbeträge schicken.
Er schreibt mir nun, er habe Ihnen Fr. 2 500,- als Anzahlung
angewiesen, und wolle mir diesem Betrag zedieren. Ich solle
mich mit Ihnen ins Einvernehmen setzen, Ihnen mitteilen, dass
er mir den Betrag zedieren wolle, und Sie wollen mir die wei-
teren Zahlungsmodalitaeten mitteilen. Ich antworte ihm heu-
te, dass Sie Paris verlassen haben. Hoffentlich wird mein Brief
Ihnen nachgesandt. Wuerden Sie also so gut sein, diese Ange-
legenheit moeglichst rasch zu erledigen, da ich das Geld bald
haette (ich hatte ja einen billigen Preis angesetzt, weil ich auf
sofortige Zahlung hoffte). Das Einfachste waere wohl, wenn Sie
der Bank, die Ihnen das Geld auszahlen sollte (Credit Lyonnais,
glaube ich) sofort Anweisung geben wollten, die Summe meiner
Bank, Herren Louis Hirsch et Cie, 32, rue Taibout, Paris de, zur
Gutschrift auf Konto Henry Kahnweiler zu ueberweisen.
Haben Sie vielen Dank im Voraus. Empfehlen Sie mich Ihrer
Gattin, und haben Sie viele freundliche Gruesse

Ihrer
Henry Kahnweiler

8. František Dvořáček Oldřichu Kubištovi

Dopis, bez obálky, 1 list firemního papíru s předtisknutou ad-
resou, strojepis, přípisy perem, datováno: Brno-Židenice, 11.
leden 1935
Archiv Národní galerie v Praze – fond 36 Bohumil Kubišta

František Dvořáček,
technický ředitel a spol.[ečník] fy „SVET“
Brno-Židenice
Telefon 10910

Židenice dne 11. I. 1935

Velevážený pane řídící učiteli,
na Váš ct.[ěný] lístek zasílám Vám dnes drahou 4 obrazy a to:
1./ Auto-portrét Kubištův,³⁵ v ceně Kč 5.000,--
2./ Hypnotizér³⁶ [obr. 12] 3.000,--
3./ Procházekův ‚Hudec‘³⁷ 4.000,--
4./ Bauchovo ‚Koupání‘³⁸ 3.200,--
celková cena zasláných obrazů
Kč 15.200, --

Dovoluji si zdvořile podotknouti, že obrazy zasílám na Vaše
nebezpečí a že se mi musíte pro každý případ za ně ručiti hoře
uvedenými obnosy.

K výměně jsem Vám poslal velmi lyrický obrázek Procházekův,
který ho velmi dobře charakterizuje a je dobré kompozice
a krásných klidných barev. Název obrazu je „Hudcova píseň“.
Dále Vám posílám velmi živý a vervní obraz Bauchův, který
ho také velmi dobře charakterizuje. Ceny těchto 2 obrazů jsem
stanovil přiměřeně a sdělte mi lask.[avě], jaké obrazy byste mi
mohl nabídnout za ně výměnou.

Protože se tu jedná o malíře stejně hodnotné jako byl Kubišta
a bylo by to pro Vás výhodné obohacení Vaší sbírky, tedy pro-
sím, abyste mi nabídnul výměnou jiné obrazy přibližně stejných
formátů a kompozičně a barevně stejně hodnotné. Byl bych rád,
kdybyste obrazy event.[uálně] blíže popsali.

Doufám, že obrazy v pořádku a včas obdržíte a vyprošuji si Vaše
potvrzení jakož i nabídku jiných obrazů výměnou.³⁹

Znamenám v plné účtě
Dvořáček

P. Oldřich Kubišta, říd.[íci] uč.[itel] v. v.
Kukleny č. 333. p.[ošta] Hr[adec] Králové

Pojištění obrazů na dráze stálo 50 Kč.

9. Emil Filla Františku Dvořáčkovi

Dopis s obálkou, 1 dvojlist, psáno perem na první a třetí
straně, datováno: 12. únor 1935; adresa příjemce: Pan /

řed.[itel] Frant. Dvořáček / Na Benátkách 13 / Brno-Židenice,
adresa odesílatele: Emil Filla / Praha / Ořechovka 494, poš-
tovní razítko: Praha 12. II. [19]35
Praha, soukromá sbírka [obr. 13]

Vážený pane Dvořáčku,
byl jsem neobyčejně potěšen Vaším milým a upřímným psáním
a Vašimi lichotivými slovy o mojí výstavě v Máněsu.⁴⁰ Věřu je
těch lidí málo, i dnes po všem tom propagování, kteří dovedou
se na naše díla dívat s určitou přízní a pochopením. Tím více
mně těší, že Vás mohu čítati mezi ty milovníky umění, kteří ne-
jenže mají pravý zájem, ale i milostnou touhu býti obklopen[í]
tím, čemu věří a co jim mluví k duši.

Vždycky jsem si vážil takových opravdových lidí a to tím více, že
nejvíce jich je mimo Prahu – hlavně u Vás v Brně.⁴¹ Bylo by s celým
kumštem daleko lépe, kdyby Vás několik bylo nám blíž k Praze.
Ale buďte i tak spokojen – což jistě vím, že jste – neboť Váš úkol
v Brně je nemalý a naše uspokojení zas vyplývá z toho, že náš
okruh není vázán na pár lidí v Praze. Co se týká mé práce, věřte,
že je to úsilí, které mne často úplně vyčerpává. Zvláště v posled-
ních časech bylo to vypětí často až závratné a spojeno s velkým
sebezapřením a obětováním. Víím, že bych v jiném prostředí byl
na tom lépe, kdybych ovšem tam vyrostl, zde musím nasazovat
a dosazovat vždy jen ze svého – třeba často [z] posledního.

Milostivé paní ruku líbá a Vás srdečně zdraví

Emil Filla

12. II. [19]35

10. František Dvořáček Sdružení přátel Moderní galerie

Dopis bez obálky, 1 dvojlíst firemního papíru s předtištěnou
adresou, psáno perem na první straně, datováno: Brno-Ži-
denice, 24. duben 1935

Archiv Národní galerie v Praze, fond Moderní galerie, přír.
č. AA 1380, spolková korespondence 1934–1951

František Dvořáček

Brno-Židenice

Na Benátkách 13

Veleváž.[ený] p. řediteli,⁴²

navazuji na posl.[ední] jednání a sděluji, že p. profesor Pro-
cházka žádá za onen obraz⁴³ obnos 4 500 Kč, za který by mi dal
jiné podob.[né] dílo z tehdejší doby.

Prosím Vás tedy veleváž.[ený] p. řediteli, byste event.[uálně]
p. Procházkovi nechal přímo oznámiti, zda cena vyhovuje.

Při této příležitosti děkuji za lask.[avě] přijetí a zůstávám
s pozdravem

Dvořáček

24. /IV. [19]35

11. Jan Bauch Františku Dvořáčkovi

Dopis bez obálky, 1 dvojlíst, psáno perem na první straně,
datováno: Praha, 7. duben 1942

Praha, soukromá sbírka

V Praze 7. IV. 1942

Vážený pane řediteli,
je mě velmi líto, že jste mě nezastihl doma. Přijedete-li do Pra-
hy, bude mne velice těšit, podíváte-li se ke mně.

Prosím zatelefonujte. 24. t. m. otevírám výstavu v Galerii Vilf-
mek.⁴⁴ Mám k Vám prosbu, potřeboval bych elektrolux a pro-
sím Vás, máte-li možnost mě ho opatřit, byl bych Vám velmi
povděčen. V mém bytě je 120 V. Děkuji Vám předem za Vaši
laskavost a těším se na shledanou.

Uctivé poručení milostivé paní a slečnám.

Jsem Vám s úctou oddaný

Jan Bauch

12. František Dvořáček Lince Procházkové

Dopis bez obálky, 1 dvojlíst firemního papíru s předtištěnou
adresou, psáno perem na první a třetí straně, datováno: Br-
no-Židenice, 18. červen 1945

Muzeum města Brna – uměnovědné oddělení, Písemná po-
zůstalost Antonína a Linky Procházkových

František Dvořáček

technický ředitel firmy

Elektromotor Svet

Brno-Židenice

Vážená milost.[ivá] paní,

dovolte mi lask.[avě], abych ještě touto cestou sdělil Vám svoji
upřímnou soustrast nad náhlým odchodem námi všemi tak mi-
lovaného p. prof. Ant. Procházk.

Pomyslím-li na to, že ho již neuvidím, nemohu se s tím smířiti.
Vy sama víte nejlépe, jak jsem si ho vážil a jak jsem ho milo-
val, nejen jako velkého umělce, ale i jako velkého a ušlechtilého
člověka.

Lituji jen, že za svého života i on musil mnohdy zápasiti s nepo-
chopením svého díla. Vy sama víte nejlépe, jak to bylo nespra-
vedlivé, i když on sám se snažil vždy všechna příkoří překoná-
vati klidem a úsměvem.

S upřímnou účastí Vám vždy

oddaný

F. Dvořáček

18./VI. [19]45

13. Karel Černý Františku Dvořáčkovi

Dopis s obálkou, 1 list, psáno perem na obou stranách, da-
továno: Praha, 6. březen 1957; adresa příjemce: Vážený pan
/ p. Dr. Fr. Dvořáček / Kaleckého 13 / Brno-Židenice, adresa

odesilatele: K. Černý Praha II / Štěpánská 4, poštovní razítko: Praha 6. III. [19]57
Praha, soukromá sbírka

6. III. [19]57

Vážený pane doktore,
přečetl jsem se zájmem Váš dopis a mohu Vám raditi, že by bylo třeba, abyste se do Prahy vypravil a mou výstavu uviděl. Tento soubor, který je většinou ze soukromého majetku už těžko podruhé uvidíte. Je to 50 obrazů vybraných pro tento účel v rozmezí devíti roků. Během té doby mě bylo znemožněno vůbec kdekoli vystavovati a sám výbor Mánesa má o to tu největší zásluhu. Je pochopitelné, že tato výstava je nyní velikou kulturní událostí. A pro mladé adepty umění jsou mé obrazy zjevení. Účelu po devítileté perzekuci proti mne konané bylo dosaženo. Je důležité, aby všichni si to uvědomili. Že nyní se na mě znovu naši mocipáni z kultury v čele s novináři vrhnou, je nutno očekávat.⁴⁵
V případě, že byste přijel do Prahy, je možno naše osobní setkání zaříditi. Vyrozumění včas bych očekával z Vaší strany.

Já sám mohl bych přijeti do Brna až asi v druhé polovici dubna. A to proto, protože se stěhuji do nového bytu 15. března a tak budu mít mnoho s tím práce. Mám na výstavě k prodeji dvě barevné litografie, jedna je „Bar“ a stojí 150 Kč a druhá se jmenuje „Žena u moře“ a stojí 100 Kč.⁴⁶ Bylo by dobře, kdybyste v případě mého [sic] uskutečnění mého zájezdu k Vám anebo opačně, řekl Vaším známým, chtějí-li si koupiti tyto grafické listy a já bych Vám je uschoval, nežli budou rozebrány.

O získání mého obrazu do Vaší sbírky myslím, že by nebylo překážek z mé strany, bude-li Vaše nabídka pro mě příznivá.

Očekávaje Vaši odpověď jsem

K. Černý

adr.[esa]:

Praha II

Štěpánská 4

od 15. března

Štěpánská 13

Původ snímků – *Photographic Credits*: 1, 12: repro: Mahulena Nešlehová, *Bohumil Kubišta*, Praha 1984, obr. 35, 132; 2: repro: Helena Musilová (ed.), *Václav Špála. Mezi avantgardou a živobytím*, Praha 2005, obr. 207; 4–8: repro: Václav M. Nebeský, *L'Art moderne tchécoslovaque (1905–1933)*, Paris 1937, obr. 4, 21, 15, 120, 123; 9: repro: *Volné směry XXIX*, 1932, s. 91; 3, 10, 14: Ústav dějin umění AV ČR; 11: repro: Eva Petrová, *Picasso v Československu*, Praha 1981, obr. 71; 13: archiv autora; 15: repro: Marcela Macharáčková – Lubomír Slavíček (edd.), *Antonín Procházka 1882–1945*, Brno – Praha 2002, s. 122.

Poznámky

¹ Z dopisu dochovaného v soukromém archivu rodiny prof. Otakara Teyschla, který předseda a jednatel Ústředí moravských Klubů přátel umění v Brně JUDr. Josef Slezák a František Venera zaslali 7. prosince 1945 Ministerstvu financí a Ministerstvu školství a osvěty. V protestu, k němuž podnět daly zvěsti, že Ministerstvo financí zamýšlí zdanit „sběratelské a umělecké hodnoty“ nacházející se v soukromém majetku, se dále argumentuje: „Zdaněním uměleckých děl soukromníkům byli by vlastně potrestáni za uměl.[ecký] zájem a podporu, kterou někdy i za značných osobních obětí přinesli umění. Je nesporno, že jejich zájem by ihned poklesl a jistě by upustili od své dřívější, pro národ vpravdě cenné činnosti. [...] Československé republiky by velmi ublížilo v evropské a vůbec cizí veřejnosti, kdyby zdanila artefakty, které v kulturní cizině jsou chráněny a sběratelské snahy co nejvíce podporovány“. Důvěrná zpráva adresovaná v této souvislosti sběratelům, členům Klubů přátel umění, v níž se mj. proklamativně zdůrazňuje, že „soukromí sběratelé uměleckých děl byli a zůstanou platnou kulturní složkou a jedním z nositelů a uchovatelů průkazných národních hodnot“, obsahuje také výzvu k provedení evidence uměleckých předmětů v jejich majetku (fotografická dokumentace nebo podrobný popis, informace o roce získání a nákupní ceně), která měla být „podkladem pro spravedlivé ohodnocení jejich sběratelských zálib“ a současně úřadům posloužit k odlišení sběratelských aktivit „od nákupů, které se daly za účelem uložení válečných zisků“.

² Nada Řeháková – Jaroslav Anděl, *Osudová zalíbení. Sběratelé moderního umění I. 1900–1996*, kat. výst., Národní galerie v Praze, Praha 1996. – Nada Řeháková, *Osudová zalíbení. Sběratelé moderního umění I. 1900–1996*, *Bulletin UHS* 7, 1996, č. 3, s. 5–6. Srov. též úvahu Jaromíra Zeminy Soukromé sběratelství a kultura, *Státní ústav památkové péče, Bulletin* 7, 1991, s. 48–49.

³ Příkladnou ukázkou tohoto typu pramenů představují např. rukopisné vzpomínky brněnského sběratele, stavitele a stavebního podnikatele Václava Dvořáka (1900–1984); srov. Robert Mečkovský, *Stavitel Václav Dvořák jako mecenáš a sběratel umění*, diplomová práce FF MU, Brno

2006, respektive dopisy, které v letech 1937–1951 psal ostravský advokát a sběratel JUDr. Vladimír Kouřil svému pražskému příteli, rovněž sběrateli RNDr. Emanuelovi Michalovi (dnes Archiv Národní galerie v Praze, fond J. R. Marek, příř. č. AA 1816/1–75); viz Lubomír Slavíček, *Cesta do hlubin sběratelovy duše. Sběrka moderního umění ostravského sběratele Vladimíra Kouřila ve světle jeho dopisů*, in: *Sborník k počtě Petra Fidlera*, České Budějovice – Innsbruck 2012 (v tisku). Cenné údaje o sběratelích přináší také soupis obrazů, který si od roku 1926 vedl Václav Špála; viz Roman Musil – Eduard Burget, *Václav Špála – soupis díla*, Praha 2002.

⁴ Lubomír Slavíček, *Zdroj radosti a přemýšlení. Antonín Procházka & jeho sběratelé v Brně a jinde*, in: Marcela Macharáčková – Lubomír Slavíček (edd.), *Antonín Procházka 1882–1945*, Brno – Praha 2002, s. 182–199, zvláště s. 188–192, 195. – Idem, „Sobě, umění, přátelům“. *Kapitoly z dějin sběratelství v Čechách a na Moravě 1650–1939*, Brno 2007, s. 219, 223, 227–230. – Vojtěch Lahoda, *Fillovi sběratelé*, in: idem, *Emil Filla*, Praha 2007, s. 416.

⁵ Václav Richter, in: František Venera (ed.), *Sborník k šedesátinám Václava Jelínka*, Brno 1938, s. 68.

⁶ Albert Kotal, *Český poimpresionismus do války*, kat. výst., Skupina výtvarných umělců, Brno 1934, č. kat. 20 (Alfred Justitz, *Kompozice /Salome/*, 1932, dnes Moravská galerie v Brně), č. kat. 22a (Jaroslav Král, *Krajina*), č. kat. 27 (Bohumil Kubišta, *Narození Páně [obr. 1]*), č. kat. 34 (Antonín Procházka, *Hostina* 1929, dnes Galerie výtvarného umění v Ostravě), č. kat. 44 (Václav Špála, *Vlastní podobizna*, 1908, dnes Galerie výtvarného umění v Ostravě [obr. 2]). Z dobových kritických ohlasů viz r. v. [Václav Richter], *Výstava českého předválečného poimpresionismu, Lidové noviny* 42, 1934, č. 60, 3. 2., s. 7. – V. R. [Václav Richter], *Skupina S. V. U. v Brně [...]*, *Volné směry XXX*, 1933–1934, s. 200–201. – V. Opp. [Viktor Oppenheimer], *Ausstellung des tschechischen Nachimpressionismus bis zum Weltkrieg, Tagesbote* 84, 1934, Nr. 57, 4. 2., s. 9.

⁷ Viz František Šmejkal, *František Muzika*, Praha 1966, s. 67. – Hana Karikanová – Kateřina Svobodová, *Skupina výtvarných umělců v Brně, Bulletin Moravské galerie v Brně* 49, 1993, s. 63. – Jindřich Chatrný, *Brněnská umělecká Galerie Vaněk a Skupina výtvarných umělců v Brně, Brno v minulosti a dnes* 22, 2009, s. 302.

⁸ Na výstavu František Dvořáček zapůjčil 4 obrazy – *Truhlář* (1907), *Krajina u Dubrovniku (Gruž)* (1908), *Torzo ženy* (1917) [obr. 6]; *Velká krajina* (1929; dnes Muzeum města Brna); viz *Jubilejní výstava díla Emila Filly*, SVU Mánes, Praha 1932; exemplář výstavního katalogu z Fillovi pozůstalosti, který obsahuje malířovy poznámky o majitelích obrazů, publikoval Tomáš Winter (ed.), *Zajatec kubismu. Dílo Emila Filly v zrcadle výtvarné kritiky [1907–1953]*, Praha 2004, s. 258–268. Ve Fillově monografii (František Venera /ed./, *Emil Filla*, Brno 1936, obr. LXVIII byl z Dvořáčkovy sbírky reprodukován ještě malířův obraz *Žena při toaletě (Toaleta)* z roku 1929, dnes ve sbírkách Moravské galerie v Brně. Srov. Lahoda (pozn. 4), s. 416, obr. 32, 53, 234, 323.

⁹ Z Dvořáčkovy sbírky bylo celkem vystaveno 26 obrazů z let 1904/1905 až 1927, které představovaly reprezentativní průřez celou malířovou dosavadní tvorbou; viz Vincenc Kramář, *Souborná výstava Antonína Procházky*, kat. výst., SVU Mánes, Praha 1934, č. kat. 4, 6, 7, 11, 14, 24, 34, 35, 39, 45, 53–58, 59, 60, 65, 70, 71, 75, 80–82, 98, 103, 105, 111. V soupisu Procházka díla (Marcela Macharáčková, *Katalog malířského a sochařského díla*, in: Macharáčková – Slaviček /pozn. 4/) lze provenienci ve sbírce Františka Dvořáčka bezpečně doložit u č. kat. 0 6, 0 22, 0 26, 0 27, 0 29, 0 30, 0 35, 0 38, 0 42, 0 56, 0 60, 0 67, 0 75, 0 87, 0 97, 0 103, 0 108, 0 109, 0 110, 0 114, 0 115, 0 119, 0 129, 0 145, 0 151, 0 185, 0 198, 0 201, 0 204, 0 207, 0 216, 0 222, 0 232, 0 243, 0 247, 0 248, 0 264, 0 280, 0 346. V dosud nevyužitém seznamu, který v listopadu 1932 Antonín Procházka sestavil pro Vincence Kramáře připravujícího malířovu pražskou výstavu (viz Ústav dějin umění AV ČR, v. v. i., odd. dokumentace /dále jen ÚDU AV ČR/, fond Vincenc Kramář, kart. XXII/1, fol. 51–53) je František Dvořáček uveden jako majitel celkem 37 obrazů. Zde jsou registrována díla, např. *Podobizna rolníka* (plátno, 1907), *Zátíší s ubruskem* (lepenka, 1910), *Kaktus* (lepenka, 1912), [obr. 14] *Poprsí muže* (lepenka, 1916), *Houslista* (plátno, 1917), *Dáma v klobouku* (plátno, 1918), *Podnos s hrozny* (plátno, 1919), *Vesničanka (plavá)* (lepenka, 1921), *Horský pramen* (plátno, 1926), *Horská vesnice* (lepenka, 1930), *Skalka* (plátno, 1930), která nejsou zachycena v katalogu Marcely Macharáčkové.

¹⁰ *Soubor obrazů a kreseb Bohumila Kubišty*, kat. výst., Aleš Spolek výtvarných umělců moravskoslezských, Brno 8. 9. – 29. 9. 1940, č. kat. 10 (*Narození Páně*, 1909) [obr. 1], č. kat. 19 (*Vlastní podobizna s modrým pozadím*, 1908, dnes Západočeská galerie v Plzni), č. kat. 16 (*Vlastní podobizna s paletou*, 1909), č. kat. 20 (*Kuřák /Vlastní podobizna/*, 1910, dnes Národní galerie v Praze), č. kat. 28 (*Hypnotizér*, 1912, dnes Galerie výtvarného umění v Ostravě [obr. 12]). Srov. Mahulena Nešlehová, *Bohumil Kubišta*, Praha 1984, č. 106, obr. 35; č. 86, obr. 84; č. 107, obr. 51; č. 189, obr. 87; č. 248, obr. 132.

¹¹ Viktor Oppenheimer, *100 let kresby a stříhané silhouety Ernesta A. Potuczka. 100 Jahre Handzeichnung und Scherenschnitte von Ernest A. Potuczka*, kat. výst., Mährischer Kunstverein, Brünn 1935, č. kat. 11, 12 (Jan Bauch, *Akt I. a Akt II.*), č. kat. 13–15 (Vincenc Beneš, *Hlava ženy*, *Skica*, *Kavárská zahrada*), č. kat. 56, 57 (V. H. Brunner, 2 karikatury), č. kat. 68 (Otakar Kubín, *Studie mužského portréту*), č. kat. 108 (Luis Fernandez, *Zátíší*), č. kat. 218 (Oskar Kokoschka, *Figurální studie*), č. kat. 237, 238 (Rudolf Kremlíčka, *Sedící dáma a Půlakt*), č. kat. 259, 260 (Fernand Léger, *Kompozice a Akt*), č. kat. 277, 278 (André Masson, *Kresba a Kompozice*), č. kat. 296 (Eduard Milén, *Radnice*), č. kat. 329 (Pablo Picasso, *Homme et femme* [obr. 11]), č. kat. 387, 388 (Vojtěch Sedláček, *Pouliční scéna a Vesnická ulice*), č. kat. 394 (Václav Špála, *Akt*), č. kat. 413, 414 (Jindřich Štýrský, *Skalnatý břeh a Studie*), č. kat. 430 (Toyon, *Kresba*), č. kat. 451–453 (František Vobecký, *Studie portréту, Akt a V kavárně*). Srov. Lubomír Slaviček, *Retrospektivní výstavy spolku Mährischer Kunstverein v letech 1925–1945*, in: Jana Vránová – Lubomír Slaviček (edd.), *90 let Domu umění města Brna. Historie jednoho domu. Architektura, historie, výstavy, kulturní činnost 1910–2000*, kat. výst., Dům umění města Brna, Brno 2000, s. 86; z dobových ohlasů pak mj. František Žákavec, *Brněnská výstava „Sto let kresby“*, *Umění VIII*, 1935, s. 413–414. – R. P., *Brünner Ausstellungen*, *Forum* 5, 1935, s. 94–95. – Karel Krejčí, 100 let kresby v Künstlerhausu, *Akord VIII*, 1935, s. 27–28. Dvě z tehdy vystavených kreseb – *Malíř a jeho model* (1933) Pabla Picassa a *Kohoutí zápas* André Massona byly v roce 1963 zapůjčeny Národní galerii v Praze na výstavu francouzské kresby, viz Gabriela Kesnerová – Petr Spielmann, *Francouzská kresba 19. a 20. století. Francouzi a Pařížská škola, kresby, akvarely, kvaše*, kat. výst., Národní galerie v Praze 1963, č. kat. 216, 286. Srov. též Eva Petrová, *Picasso v Československu*, Praha 1981, s. 131–132, s. 207, č. kat. 72, obr. 71.

¹² Srov. Marcela Zelinková, *František Kaláb*, diplomová práce FF MU, Brno 2009, s. 35.

¹³ Václav M. Nebeský, *L'Art moderne tchécoslovaque (1905–1933)*, Paris 1937, obr. 4 (Antonín Procházka, *Zátíší*, 1907 [obr. 4]), obr. 5 (Antonín Procházka, *Jedlící*, 1908; dnes Galerie výtvarného umění v Ostravě), obr. 15 (Emil Filla, *Torzo ženy*, 1917 [obr. 6]), obr. 21 (Antonín Procházka, *Zlatá mísa*, 1925), obr. 22 (Antonín Procházka, *Skleněná mísa*, 1924), obr. 120 (Jan Bauch, *Ležící akt ženy*, 1930 [obr. 8]), Jan Bauch, *Přístav*, 1931; dnes Galerie výtvarného umění v Ostravě [obr. 7]). – *Exposition internationale de Paris 1937. L'art moderne tchécoslovaque. Du 1er au 27 Juin 1937*, Galerie Jean Charpentier Paris, Paris 1937, č. kat. 63 a 64. K pokusu o reprezentativní přehled československého moderního umění v prvních třech deceniích 20. století v pojetí Václava Nebeského srov. Vojtěch Lahoda, „Salát“ modernosti Václava Nebeského a Emila Filly. Jak psát o československém moderním umění?, in: Marie Rakušanová (ed.), *Wittlichovi. Sborník žáků k 80. narozeninám Petra Wittlicha*, Praha 2012, s. 8–78.

¹⁴ Podle seznamu, který je součástí děkovného dopisu ředitelství Moravského muzea Františku Dvořáčkovi z 26. června 1936 (viz Archiv Moravského zemského muzea, kart. 63, čj. 181/1936) sběratel ze své sbírky zapůjčil pro českou sekci obrazy Jana Baucha (*Přístav*, 1931 [obr. 7]), Emila Filly (*Žena*, 1917 [obr. 6]), Alfreda Justitze (*Kompozice /Salome/*, 1932), Antonína Procházky (*Zátíší*), Rudolfa Kremlíčky (*Toaleta*, 1926), Bohumila Kubišty (*Narození Páně*, 1909 [obr. 1]), Václava Špály (*Vlastní portrét* [obr. 2]), Vincence Beneše (*Úvoz pod Strahovem*) a Jana Zrzavého (*Zátíší*) a pro francouzskou pak díla Pabla Picassa (*Muž a žena*, 1933 [obr. 11]), Raoula Dufyho (*Lodě*) a Maurice de Vlamincka (*Střechy*). Zajímavé jsou i údaje o obrazech, které zapůjčili další soukromí sběratelé František Venera, ing. Antonín Podrábský, RNDr. Jaroslav Císař nebo boskovický advokát Vladimír Bubela (1901–?). Srov. též Albert Kotal, O zemskou galerii moravskoslezskou, *Index* 9, 1937, s. 62–64. – z. d. [Zoroslava Drobná], in: *Volné směry XXXIII*, 1937, s. 6. – V. Opp. [Viktor Oppenheimer], *Ausstellung zeitgemäßer Malerei und Plastik im Landesmuseum. Heimische und französische Meister, Tagesbote* 86, 1936, Nr. 304, 3. 7., s. 8. – jbs [Jaroslav B. Svrček], *Obrazárna Zemského muzea v Brně*, *Lidové noviny* 44, 1936, č. 341, 10. 7., s. 9. – Hrč. [Jaroslav L. Horáček], *Výstava soudobých francouzských malířů*, *Brněnská svoboda* 10, 1936, 18. 7.

¹⁵ jbs [Jaroslav B. Svrček], *Brněnské výstavy*, *Lidové noviny* 45, 1937, č. 502, 6. 10., s. 7.

¹⁶ ÚDU AV ČR, fond Vincenc Kramář, kart. XXIII/1, fol. 127. – Poznámkový blok nadepsaný: Brno 19 1932 15.–19. X. – Vojtěch Lahoda, Antonín Procházka ve dvacátých letech, *Bulletin Moravské galerie v Brně* 49, 1993, s. 187–190. – Marcela Macharáčková, *Korespondence Vincenc Kramář a Antonín Procházka z let 1926 až 1942*, in: Macharáčková – Slaviček (pozn. 4), s. 276–296.

¹⁷ Dopis z 25. listopadu 1932; ÚDU AV ČR, fond Vincenc Kramář, kart. XXII/1, fol. 49.

¹⁸ Macharáčková (pozn. 16), s. 285, dopis č. 19 (17. 11. 1932). Srov. též dopis Františka Venery Kramářovi z 25. listopadu 1932 (pozn. 17), v němž adresáta ujišťuje, že se nikdy neschovával za Kramářovy názory a nikdy se nikomu nezmiňoval o jeho „důvěrných posudcích“. Současně uvádí: „*Prodal jsem několik Procházku už před z lety, kdy mne okolnosti k tomu donutily a dnes prodal bych jistě dost, poněvadž jsem přišel k názoru, že jsem se ukvapil, když tolik kusů jsem si jich opatřil.*“

¹⁹ *Volné směry* XXIX, 1932, s. 91. K jednotlivým dílům zachyceným na fotografii viz Macharáčková (pozn. 9), č. kat. 0 87, 0 75. – Karel Srp, *Rudolf Kremlíčka*, Praha 2006, obr. 247. – František Šmejkal, *Josef Šíma*, Praha 1988, s. 142, obr. 136. – Jan Bauch, *Výběr z díla 1928–1980. Obrazy, kresby, plastika*, kat. výst. Národní galerie v Praze, Praha 1980, č. kat. 10, 169.

²⁰ Na stěně vlevo jsou zavěšeny obrazy *Dáma v křesle* (asi 1928), *Hostina* (1929, dnes Galerie výtvarného umění v Ostravě), *Piják vína* (1924), *Koncert* (1912, dnes Galerie výtvarného umění v Ostravě), *Rodina* (1904–1905), *Jedlící* (kolem 1907–1908, dnes Galerie výtvarného umění v Ostravě), *Hlava dívky* (1916, dnes Moravská galerie v Brně), *Krajina z Vážan* (1907), *Dívka s broskví* (1912, dnes Národní galerie v Praze), socha Jana Baucha, *Sedící akt* (1930); na stěně nad pianinem pak obrazy *Milenci* (1906), *Zlatá mísa* (1925), [obr. 5] *Vlastní portrét* (1908; dnes Moravská galerie v Brně), *Únos* (1910, dnes Muzeum umění v Olomouci), *Žehlíčka* (1907), *Zátíší s láhví (Bílá zátíší)* (1914, dnes Galerie středoevropského kraje v Kutné Hoře), *V hostinci* (1906) a *Dívčí podobizna* (1908, dnes Moravská galerie v Brně); srov. Macharáčková (pozn. 9), č. kat. 0 280, 0 207, 0 109, 0 6, 0 56, 0 145, 0 38, 0 108, 0 29, 0 216, 0 67, 0 97, 0 35, 0 119, 0 26, 0 60. Obraz *Dáma v křesle* v soupisu není uveden.

- ²¹ Viz pozn. 8. O povaze vztahů mezi Fillou a Dvořáčkem svědčí mj. skutečnost, že sběratel od malíře v květnu 1931 zakoupil obraz Bohumila Kubišty *Narození Páně*, [obr. 1] který Filla získal z pozůstalosti malíře Otakara Marváňka; viz Lahoda (pozn. 4), s. 463.
- ²² Svědectví o podobných nákupech z brněnských výstav poskytuje např. František Venera v dopise Vincenci Kramářovi z 5. listopadu 1932 (viz ÚDU AV ČR, fond Vincenc Kramář, kart. XXII/1, fol. 46): „Záměr o obrazy sice byl, ale ceny byly dosti vysoké a při dnešní bídě každý odsunuje kup na pozdější dobu. [...] Od Filly chtěl by koupiti Dvořáček velký obraz s „Býčí hlavou“ a nabízí za něj 10.000. – což pravděpodobně Filla odmítne.“
- ²³ Vít Vlnas, The Association of Friends of the Modern Gallery and its Acquisition Activities between 1934 and 1938, *Bulletin of the National Gallery in Prague* 1, 1991, s. 107–113. – Alena Pomajzllová, Moderní nebo nemoderní galerie? (Sbírka českého umění 20. století), in: *Moderní galerie tenkrát 1902–1942*, kat. výst., Národní galerie v Praze, Praha 1992, s. 28.
- ²⁴ Slaviček (pozn. 4), s. 229. – Petr Ingerle, Životopis, in: Hana Rousová (ed.), *František Foltýn 1891–1976. Košice – Paříž – Brno*, Brno 2007, s. 211. – Hana Rousová, Spříznění volbou – František Foltýn a Carl Einstein: Českoněmecké vztahy v Paříži dvacátých a třicátých let, in: Jana A. Orliková (ed.), *Mezery v historii. Sborník příspěvků ze sympozií Společnosti pro české a německé umění a dějiny umění, konaných v letech 2004–2009 v rámci festivalu v Chebu*, [Cheb 2010], s. 159–163, s. 162. Ke vztahům Carla Einsteina k českému prostředí viz též Lada Hubatová-Vacková, Vincenc Kramář a Carl Einstein. Sie marschieren ja auch ausserhalb der offiziellen Herren, in: Vojtěch Lahoda – Olga Uhrová (edd.), *Vincenc Kramář od starých mistrů k Picassovi*, kat. výst., Národní galerie v Praze, Praha 2000, s. 202–205.
- ²⁵ *Akt ve výtvarném umění*, kat. výst., KVVU Aleš, Brno 1934, č. kat. 86 a 87.
- ²⁶ Roman Musil, Operace „Kubišta“. Ke genezi sbírky českého kubismu v Západočeské galerii v Plzni, in: 1910–1925. *Kubismus ve sbírkách Západočeské galerie v Plzni*, Plzeň 2009, s. 8–19. – Petr Ingerle, Dokumenty k historii sbírky volného umění 20. století I. (60. léta 20. století), *Bulletin Moravské galerie v Brně* 65, 2009, s. 10–25. – Idem, Dokumenty k historii sbírky volného umění 20. století II. (70. léta 20. století), ibidem 66, 2010, s. 98–112.
- ²⁷ Na Dvořáčkovu korespondenci s Františkem Muzikou bylo poprvé upozorněno in: Vít Vlnas – Jiřina Janišová – Roman Musil – Tomáš Sekyrka, Výtvarná kultura a dějepis umění na Moravě, *Bulletin Moravské galerie v Brně* 55, 1999, s. 214. Srov. též Tomáš Hylmar, Archivní fond František Muzika, *Archivní časopis* 60, 2010, s. 333–343.
- ²⁸ *Zátiší se sífonem*, olej, plátno, 62 x 100cm (1929), [obr. 3] vystavené na výstavě, kterou v dubnu (12.–30.) 1931 uspořádala brněnská Skupina výtvarných umělců ve Vaňkové galerii; viz Chatrný (pozn. 7), s. 311.
- ²⁹ Na začátku roku 1931 vydal Dvořáček ve spolupráci s Františkem Venerou k malířově brněnské výstavě drobnou publikaci: Karel Teige, *František Muzika*, Brno – duben 1931. Viz pozn. 13.
- ³⁰ Obrazy se prozatím nepodařilo bezpečně identifikovat. Obraz *Koupání* nabídl Dvořáček v roce 1935 k výměně Oldřichu Kubišovi, viz příloha 8. V publikaci Václava M. Nebeského z roku 1937 jsou z Dvořáčkovy sbírky reprodukovány jiné dva obrazy, viz pozn. 13.
- ³¹ JUDr. Hugo Feigl (1889–1961), obchodník s obrazy v Praze, majitel známé Galerie Dr. Feigla; viz Jaromír Pečírka, Die Galerie Dr. Feigl, *Prager Presse* 11, 1931, 22. 1., s. 8. – Johannes Urzidil, *Život s českými umělci*, Horní Planá 2003, s. 364–365 (ed. V. Musil).
- ³² K Dvořáčkovým ziskům Špálových obrazů a kreseb viz Musil – Burget (pozn. 3), s. 42 (*Vlastní podobizna /malá, munchovská/*, 1907/1908 [obr. 2]; *Koupání /kubistické/*, 1914; *U moře*, 1915), s. 44–45 (*Koupání*, 1918; *Milenci*, 1923), s. 50 (*Topoly u Štěchovic*, akvarel, 1921), s. 70 (*Krajina: tunely na Sázaově*, 1931), s. 167 (*Z vlaku*, 1909), s. 171 (*2 krávy u vozu*, 1904), s. 173 (*Viktorka z Babičky*, 1921).
- ³³ Za upozornění na tento pramen jsem zavázán PhDr. Haně Rousové.
- ³⁴ Viz pozn. 24. V nedatovaném dopise Františku Foltýnovi Carl Einstein k zřejmě neuskutečněnému nákupu Utrillových a Derainových děl píše: „*der bekannte, dem die Utrillos und der Derain gehoeren. wenn mit den bildern und zeichnungen nichts zu machen ist, so schicken Sie eben bitte die sachen ruhig an mich zurueck. damit ich die bilder dem besitzer zurueckgeben kann*“; reprodukováno in: Anna Pravdová – Hana Rousová – Marie Klimešová, Galerie dokumentů, in: Rousová (pozn. 24), s. 193.
- ³⁵ Nešlehová (pozn. 10), č. 107, obr. 51.
- ³⁶ Dnes Galerie výtvarného umění v Ostravě, srov. Nešlehová (pozn. 10), č. 248, obr. 132. Oba Kubišovy obrazy byly zapůjčeny na výstavu *Bohumil Kubišta. Menší soubor prací*, která se uskutečnila v Hradci Králové v Paláci ředitelství státních drah ve dnech 10. ledna až 2. února 1935.
- ³⁷ Od roku 1973 ve sbírkách Galerie moderního umění v Hradci Králové; srov. Macharáčková (pozn. 9), č. kat. O 292.
- ³⁸ Viz pozn. 30.
- ³⁹ Výměna se nepochoybně realizovala, neboť na Kubišově brněnské výstavě v roce 1940 byly z Dvořáčkovy sbírky vystaveny již 4 obrazy; viz pozn. 10. V kartotéce děl Bohumila Kubišty (Archiv Národní galerie v Praze, fond 36 Bohumil Kubišta), kterou vedl František Kubišta, je František Dvořáček uveden ještě jako majitel obrazů: *Nádraží*, 1907 (dnes Galerie umění v Karlových Varech), *Dvojník (Dvojportrét)*, 1911 a *Nervózní dáma*, 1912 (dnes Galerie výtvarného umění v Ostravě), viz Nešlehová (pozn. 10), č. 52, 224, obr. 119, č. 250, obr. 133. Zajímavé svědectví o Dvořáčkově vytrvalé snaze doplnit kolekci obrazů Bohumila Kubišty poskytuje též dopis Oldřicha Kubišty malíři Františkovi Muzikovi z 20. března 1934 (Archiv Národní galerie v Praze, fond František Muzika (1900–1974), inv. č. 237), v němž s ním konzultuje ceny, které by mohl požadovat za obrazy svého synovce: „*Pan ředitel Dvořáček z Brna, jenž má celou řadu prací Procházkových vedle celé galerie jiných moderních děl, sděluje se mnou na příkl., že v galerii Dr. Feigla, Praha II., Jungmannova 38, byl mu nabízen Kubišův obraz „Briionské ostrovy“, rozměrů asi 120/160cm za 7.000Kč, kdežto já prý žádám za „Koupání“ přibližně stejných rozměrů a stejné kvality závratný obnos 30.000Kč. [...] Předpokládám, že uvedený pan ředitel a jiní se domnívají, že v době hospodářské krize, na níž se odvolávají, prodávám obrazy za velmi nízkou cenu.*“
- ⁴⁰ Výstavu *Emil Filla – plastika, suché jehly, lepty, dřevoryty, litografie oleje* připravil SVU Mánes, v termínu 5.–26. února 1935. Spolu s Fillovými sochařskými a grafickými pracemi bylo vystaveno 185 soch černošské a tichomořské plastiky ze sbírek Joe Hlouchy; viz Winter (pozn. 8), s. 47–56.
- ⁴¹ Zamyšlená výstava brněnských sběratelů se v Praze neuskutečnila; srov. Lubomír Slaviček, Neznámý Emil Filla. Fillovy dopisy Albertu Kotalovi z let 1935 až 1947, *Umění XLIX*, 2001, s. 68. – Slaviček (pozn. 4), s. 230.
- ⁴² Adresátem dopisu byl nejspíše místopředseda Sdružení přátel Moderní galerie Ferdinand Tománek (1867–1936), generální ředitel Zemské banky.
- ⁴³ Nejspíše šlo o obraz Antonína Procházky *Kompozice*, 1912 (dnes Národní galerie v Praze); srov. Macharáčková (pozn. 9), č. kat. O 107.
- ⁴⁴ Výstava *Obrazy Jana Baucha* se v pražské Galerii Jos. V. Vilímka konala od 24. dubna do 17. května 1942.
- ⁴⁵ První malířova výstava od roku 1948 se uskutečnila v Galerii Čs. spisovatele ve dnech 3.–31. března 1957 a představila jeho tvorbu z let 1949–1956. Viz Vojtěch Lahoda, *Karel Černý*, Praha 1994, s. 18. – Idem, *Karel Černý 1910–1960. Barva a existence. Soupis malířského díla*, Praha 2003, s. 26. Z kritických ohlasů na výstavu viz zejména L. V. [Ludmila Vachtová], *Karel Černý, Tvar IX*, 1957, č. 1, s. 28–29. – Otakar Mrkvíčka, Malíř Karel Černý, *Výtvarná práce V*, 1957, č. 6–7, s. 10. – Jiří Kotalík, Glossy o malířství na pražských výstavách, *Literární noviny VI*, 1957, č. 17, 27. 4., s. 5.
- ⁴⁶ Lahoda 2003 (pozn. 45), s. 207, č. kat. 4, s. 208, č. kat. 5.

Figures: **1** – Bohumil Kubišta, **Nativity**, 1909. Brno, collection of František Dvořáček (today in a private collection); **2** – Václav Špála, **Self-portrait**, 1908. Brno, collection of František Dvořáček (today Gallery of Fine Arts in Ostrava, inv. no. O 1572); **3** – František Muzika, **Still Life wit Siphon**, 1929. Brno, collection of František Dvořáček (today in private collection?); **4** – Antonín Procházka, **Still Life**, 1907. Brno, collection of František Dvořáček (today in a private collection?); **5** – Antonín Procházka, **Gold Bowl**, 1925. Brno, collection of František Dvořáček (today in a private collection); **6** – Emil Filla, **Female Torso**, 1917. Brno, collection of František Dvořáček (today in a private collection?); **7** – Jan Bauch, **Harbour**, 1931. Brno, collection of František Dvořáček (today Gallery of Fine Arts in Ostrava, inv. no. O 1173); **8** – Jan Bauch, **Reclining Nude**, 1930. Brno, collection of František Dvořáček (today in a private collection?); **9** – **View of the collection of František Dvořáček** with works by Antonín Procházka, Josef Šíma, Rudolf Kremlička, Emil Filla, Amédée Ozenfant and Jan Bauch, before 1932; **10** – **View of the collection of František Dvořáček** with paintings by Antonín Procházka and sculpture by Jan Bauch, before 1932; **11** – Pablo Picasso, **A Sculptor and his Model**, drawing, 1933. Brno, collection of František Dvořáček (today in a private collection); **12** – Bohumil Kubišta, **A Hypnotiser**, 1917. Brno, collection of František Dvořáček (today Gallery of Fine Arts in Ostrava, inv. no. O 396); **13** – **Letter from Emil Filla to František Dvořáček**, 12 February 1935. Prague, private collection; **14** – Antonín Procházka, **Cactus**, 1912. Brno, collection of František Dvořáček (today in a private collection?); **15** – Antonín Procházka, **Riviera**, 1927. Brno, collection of František Dvořáček (today in a private collection)